

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎՍԵՄ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԾՐԱԳՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

Միութեան Կեդր. Ժողովը խորհրդարանապետական և, որոնց մէջ հարցում կ'ըլլայ թէ յառաջիկային մեր ընկերութեան գործունէութեան ուղղութիւնը պիտի չի բարեփոխուի, Հայկական Նահանգներուն մէջ գործադրուելիք Բարենորոգումներուն հետեանքով:

Այս հարցումը միայն Միութեան անդամներուն կողմէ չէ որ մեզի կ'ուղղուի, այլ և այդ Նահանգներու վիճակովը Հայաստանը որ հայրենակիցներու ալ ազգային մէկէ աւելի թերթեր ևս ատիկա խնդիր կ'ընեն: Եւ որովհետեւ մեր պատասխանը ընդհանուր առմամբ քանի մը բացատրութիւններ կը հարկադրէ, զոր կարելի պիտի չըլլար իւրաքանչիւրին զատ զատ պարզել, օգտակար սեպեցինք մեր անցեալ և ապագայ ծրագրերը ամփոփել այս Յայտարարութեան մէջ, հրատարակելով ան մեր Պաշտօնաթերթին մէջ:

Պէտք է նախ և առաջ յիշենք թէ՛ երբոր, քանի մը բարեկամներու հետ, ութը տարի առաջ, Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը հիմնեցինք, այն համոզումը ունեցանք որ այս էականապէս ազգասիրական գործը հրամայողական պէտքի մը կը համապատասխանէր: Այն ատեն ընտանապետութեան շրջանն էր: Ասիական Թուրքիոյ մեր հայրենակիցները ամեն տեսակ նեղութեանց և հալածանքներու ենթարկուած էին և իրենց թշուառութիւնը այն աստիճանին երբեք հասած չէր:

Հարկ էր փորձ մը ընել քիչ մը ամօքելու իրենց տառապանքները: Միութիւնը յաջողեցաւ գոնէ մերթ ընդ մերթ քանի մը նպաստ ղրկելու՝ որպէսզի թոյլ տայ անոնց լաւագոյն օրերու ոպասել:

Երբ 1903 ին Սամանեան Սահմանադրութիւնը բանտրուեց գուռները բացաւ և Թուրքիոյ Ժողովուրդը խանդավառեց հայրենասիրական շունչով մը, Միութիւնը նոր ծաւալում մը ստացաւ և կրցաւ աւելի ազդուապէս աշխատել հայերու ճակատադրին բարելաւումին: Այլևս իր գործունէութիւնը չի նահանափակեց պարզապէս զբամական նպաստներու բաշխումին մէջ, աւելի ազատօրէն նուիրուեցաւ անոնց մտաւորական մակարդակը բարձրացնելու, անոնց տնտեսական կացութիւնը բարւոքելու և կրթական ձեռնարկները զարգա-

ցնելու գործին: Այդ բանին մէջ հզօրապէս վայելեց օժանգակութիւնը իր բազմաթիւ բարեկամներուն և աշխատակիցներուն, որ երբեք չի զլացան իրենց աջակցութիւնը և համերաշխութիւնը:

Այս կերպով է որ Միութիւնը, անցեալ տարի, մինչև 8500 անգամ ունեցաւ, զանազան երկիրներու մէջ ցրուած 142 Տեղական Մասնաժողովներով, որ կըրցած է, իր հիմնարկութենէն ի վեր, շուրջ 29000 եգ. ոսկի ամենազգի նպաստներ և դպրոցական վարկեր բաշխել, և որ յաջողած է հիմնել և պահել 40 վարժարան (մին՝ որբանոց), ուր աւելի քան 2000 աշակերտներու ուսում կը ջամբուի:

Այս վեճակին մէջ կը գտնուէր Միութեան գործունէութիւնը և բարգաւաճումը, Պետութեանց և Բ. Իրան միջև դոյացած Հայկական Բարենորոգումներու համաձայնութեան նախօրեակին: Հոս պէտք չեմ տեսներ կրկին պարզել այդ բանակցութիւնները, որոնց պատիւ ունեցաւ մասնակցելու՝ իբրև Վեհ. Վարդըհիտի ներկայացուցիչը, և որ վերջին 8 փարսիքի համաձայնութեան յանգեցաւ, ո՛չ ալ Բարենորոգումներու մանրամասն նկարագրութիւնը ընելու, քանի որ Յրազերբ հրատարակուեցաւ թերթերու մէջ: Սակայն պիտի ըսեմ միայն թէ՛ անոնք կ'ամփոփուին վարչական միջոցներու ամբողջութեանը մէջ, որ դրուած են ամենալայն իրաւասութեանց տէր Եւրոպացի Ռեզանուր Քնիշներու իրական քօնդօյին ներքև, և թէ՛ այդ Բարենորոգումներու գործադրութիւնը Հայկական Նահանգներու մէջ հարկաւորապէս պիտի ոտնդէ իրաց նոր կացութիւն մը. թէ՛ խղճալի և խռովայոյզ վեճակին որ կը տիրէ այժմ, պիտի յաջորդէ ասպհովութեան և ներքին հանդարտութեան թուական մը, թէ՛ զեղծումներ և անարդարութիւններ վերջ պիտի գտնեն և Հայերը պիտի կրնան խաղաղութեամբ աշխատիլ և իրենց աշխատանքին պտուղն վայելել: Այսպիսի բեժիմի մը շնորհիւ, որ պիտի յաջորդէ նախօրէին՝ երբ ամեն ինչ կ'անգամաւորուէր թշուառութեան դաղապարտուած այդ երկրին մէջ, ալլազան տարերու մէ տիրող բաժանումները, որ այդ ժողովուրդներուն դժբախտութեան պատճառ էին և անոնք ամուլ անդործութեան մասնած էին, ինքնիրեննին պիտի անհետին, և մեր հայրենակիցները՝ բոլոր օսմանցիներուն հետ համերաշխաբար՝ պիտի աշխատին բնահարստութեանց զարգացումին և երկրին բարգաւաճումին, ու ատով իսկ ընդարձակ սահմանի մէջ պիտի աջակցին Պետութեան զօրացումին և վերականգնումին:

Իր կողմէն, ընտանի է որ Միութիւնը պարտաւոր պիտի

բլլայ հանգամանքներուն պատշաճիւ և իր գործունէութեան եղանակը բարեփոխել, նոր կացութիւնէ մէ յառաջ եկած նոր պահանջներուն համապատասխանելու համար: Տարակոյս չիկայ, օրինակի համար, որ ապահովութեան վերահաստատումովը, հողագործութիւնը նոր թռիչ մը պիտի առնէ, եթէ գիւղացիները, մասնաւանդ սկիզբները, անհրաժեշտ խրախուսանքները գտնեն: Միութեան օժանդակութիւնը անոնց համար շատ օգտակար պիտի կրնայ ըլլալ, ըլլայ անոնց հող, եզ, սերմնացու և երկրագործական գործիքներ հայթայթելով, ըլլայ գիւրացիներով սէնտրեաններու (syndicats), համագործակցականներու (cooperatives) և հողագործական վարկի դրամատուններու (caisses de crédit agricoles): Նոյնպէս, Միութիւնը կոչուած է տւելի ևս ընդարձակելու իր մասնակցութիւնը գայրացական ձեռնարկներու մէջ որ, Բարենորոգմանց Ծրագրին մէկ մասնաւոր յօդուածին համաձայն, պիտի կրնան զարգանալ՝ առանց ենթարկուելու անցեալին խոչընդոտներուն: Մեր ընկերակցութեան յառաջիկայ գործունէութեան այս տեսակէտները իբրեւ օրինակ միայն կը յիշատակենք. կասկած չի կայ որ տակաւին ուրիշ ձեռնարկներ ալ կան որոնց հանդէպ Միութիւնը նոյնքան օգտակարութեամբ պիտի կրնայ գործել: Փորձառութիւնը միայն մեզի ցոյց պիտի տայ լաւագոյն եղանակները զոր պիտի ընդունինք՝ մեր ներկայ կազմակերպութիւնը լաւագոյն կերպով ծառայեցնելու համար. բայց ատոր համար անհրաժեշտ պիտի ըլլայ որ Միութիւնը գաւառներու մէջ ունենայ մէկ կամ աւելի ներկայացուցիչներ, որ կարենան տեղւոյն վրայ իրենք իրենց տեսնել և հաստատել պէտքերը, որ առիթներէն օգտուին և մեզ շարունակ իրազեկ ընեն, որպէսզի մեր Կեդրոնական Վարչութիւնը իր կողմէն կարենայ տնօրինութիւններ ընել և կատարեալ գիտակցութեամբ գործել:

Սակայն այսքան ընդարձակ ծրագիր մը պէտք պիտի ունենայ հստոյթներու, զոր Միութիւնը այսօր չունի: Ձեռք յուսար թէ կարելի պիտի ըլլայ իր գործունէութիւնը ընդարձակել և ազգօգուտ գործ մը կատարել, եթէ նորանոր անգամակցութիւններ և նուիրագործութիւններ չընծայուին մեզի. և կրնանք աւելցնել թէ՛ կարեւորութիւնը այն օժանդակութեան զոր Միութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ բերելու յօդուտ բնագաւառի մեր հայրենակիցներուն, մեզի ընծայուելիք օգնութեանց հետ ուղիղ համեմատական պիտի ըլլայ: Միութիւնը Ժողովրդին բարւոյն համար աշխատելու պաշտօնը յանձն առած է. իր անցեալը ցոյց տուած է թէ անիկա իր նպատակէն բնաւ չէ շեղած, և թէ, իր Կանոնագրին մէկ հիմնական յօդ-

ուածին համաձայն, քաղաքականութեամբ չէ զբաղած, այլ իր բոլոր ջանքերը և հասոյթները գործածած է Թրքահայ ժողովուրդին նիւթական և տնտեսական պայմաններուն բարւոքումին, ինչպէս նաև մտաւորական ու բարոյական զարգացումին: Արդէն այդ բանն է որ ցարդ իր յաջողութեան պատճառը եղած է, և դարձեալ մեր ընկերակցութեան վստահութիւնն կը ներշնչէ ապագային համար, — սերտիւ համոզուած որ՝ պիտի բաւէ որ ցոյց տայ թէ ինչ օգտակար ձեռնարկներ կրնայ ընել, պատշաճեցնելով իր գործունէութիւնը ներկայ նոր հանգամանքներուն, որպէսզի ամէն կողմէ օգնութիւններ հասնին իրեն: Անցեալը լիուրէ ապացուցած է թէ՛ մեր Ընդհանուր Միութիւնը միշտ կրնայ ապաւինիլ հանուր Հայութեան համերաշխութեան և անձնուիրութեան, ամէն անգամ որ խնդրը ազգասիրական գործի մը վրայ է:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ

Գահիրէ, 50 Ապրիլ 1914

— 222 —

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան

8-րդ տարեկարգը.

Անցեալ մայիսի 10-ին մեծ հանդիսով տօնել են եզրիպտոսի Գահիրէ քաղաքում Հ. Բ. Ընդհանուր Միութեան 8-րդ տարեկարգը: Միութիւնը, իբրև բարեգործական ընդարձակ կարևոր հաստատութիւն, վայելում է Վսեմափայլ Տ. Պօղոս փաշայ Նուբարի հովանաւորութիւնն և ունի Տաճկաստանում և Ամերիկայում իւր զանազան ճիւղերը: Միութիւնը իւր ստորադրեալ ճիւղերով անպայման մեծ չափով նպաստում է Տաճկահայոց և՛ տնտեսական և՛ կրթական գործին: Կանոնաւոր հիմունքների վրայ է դրուած գործը և Միութեան անդամները մեծ եռանդով, իրենց ջերմ աջակից նախագահ Վսեմ. Տէր Պօղոս փաշայի հետ, վարում են այդ չափազանց օգտակար ընկերութեան գործը: Միութեան 8-րդ տարեկարգի հանդիսին ներկայ են եղել Վսեմ. Տ. Պօղոս փաշան իւր ընտանիքով և այլ հայազգի ու օտարազգի